

Παντοδυνάμου ὅπως ἐπανάδω αὐτήν. Τέλος ἡ Ῥώμη ἦτο δι' ἐμὲ ἡ Ἰταλία, διότι δὲν θεωρῶ τὴν Ἰταλίαν εἰμὴ εἰς τὴν ἔωσιν τῶν διεσκορπισμένων αὐτῆς μελῶν, καὶ διότι ἡ Ῥώμη κατ' ἐμὲ εἶνε τὸ θεσπέσιον σύμβολον τῆς Ἰταλικῆς ἐνότητος.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Περὶ υγιεινῆς τῶν πόλεων καὶ τῶν ἐξοχῶν.

[Ἐκ τῶν τοῦ Δ² D. Daremberg].

Οἱ ἀγρόται εἰσὶν υγιέστεροι καὶ μακροβιώτεροι τῶν κατοίκων τῶν πόλεων. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν κάτοικός τις τῶν πόλεων εἶνε ἀδύνατος καὶ φιλάσθενος, συμβουλεύουσιν αὐτὸν νὰ μεταβῇ εἰς τὴν ἐξοχὴν ὅπως ἀναλάβῃ, καὶ δὲν ἔχουσιν ἀδικον. Ἐν τούτοις ἐὰν θελήσωμεν νὰ παραβάλωμεν τὴν καθαριότητα τῶν ἐξοχῶν πρὸς τὴν τῶν πόλεων, παρατηροῦμεν, ὅτι οἱ κάτοικοι τῶν ἀγρῶν ἀγνοοῦσι καὶ τοὺς στοιχειωδέστερους ὅρους τῆς υγιεινῆς καὶ τῆς καθαριότητος. Εἶνε τάχα τοῦτο ἀπόδειξις, ὅτι ἡ ρυπαρότης εἶνε ἀναγκαία ἢ ἀδιάφορος εἰς τὴν υγιάν; Βεβαίως ὄχι· ἀλλ' οἱ ἀγρόται ἐπαναπαυόμενοι εἰς τὸν ἀέρα, τὸν ὁποῖον ἀναπνέουσι ζῶντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐν ὑπαίθρῳ, καὶ βασιζόμενοι εἰς τὴν πολύτιμον αὐτοῦ ἀρωγὴν, ἐμμένουσιν εἰς τὰς ἐσφαλμένας αὐτῶν ἔξεις τῆς ρυπαρότητος, ἐνῶ οἱ κάτοικοι τῶν μεγάλων πόλεων, ἐνθα ἡ συσφύρευσις τῶν ἀνθρώπων εἶνε μεγίστη, ἠνγκάσθησαν ν' ἀπεκδυθῶσι τῶν ἔξσεων τούτων, ἐπαπειλούμενοι ἄλλως ὑπὸ ἀφεύκτου κινδύνου.

Τὰ παραγγέλματα τῆς υγιεινῆς πρέπει νὰ τηρῶνται ἀκριβέστατα, πρὸ πάντων εἰς τὰς πόλεις, ἐνθα ὁ πληθυσμὸς εἶνε μᾶλλον συμπυκνωμένος. Ἐὰν οἱ ἐν πόλεσι ἔξων ἐν τῇ αὐτῇ ρυπαρότητι καὶ ἀναλησιᾷ ἐν τῇ ζωσιν οἱ ἀγρόται, ταχέως ἤθελον ἐρημωθῆ αἱ πόλεις. Ὄταν ἐπισκέπτεται τις τὸ πλεῖστον τῶν οἰκημάτων τῶν χωρικῶν ἢ τῶν ἀγροτῶν, πτωχῶν ἢ πλουσίων, καὶ εἰς αὐτὰ προσέτι τὰ προάστεια τῶν Παρισίων, ἐκπλήττεται βλέπων τὸ νοσῶδες τοῦ ὅλου οἰκήματος. Ἡ αὐτὴ εἶνε ἀπέραντος ὀχρὸς βορβόρου, ὅπου τὸ μέρος ἐνθα ῥίπτουσι τὴν κόπρον τῶν ζώων, ὅπερ εἶνε ἐνταυτῷ καὶ ἀποθήκη πάντων τῶν περιττωμάτων ἀνθρώπων τε καὶ ζώων, κατέχει ὀλόκληρον τὸν χώρον τὸν μεταξὺ τῆς οἰκίας καὶ τοῦ τέλματος, τὸ ὁποῖον ἀπορροφᾷ τὰ σταλάζοντα οὖρα τὰ ἐνούμενα μὲ τὰ ὕδατα τοῦ παρακειμένου ρύακος, ὅστις παρασύρει ὅλας τὰς ἀκαθαρσίας τῆς ὁδοῦ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὸ ὕδωρ τοῦ ρύακος ἐκεῖνον πίνουσι τὰ ζῶα, καὶ χρησιμεύει ἐνταυτῷ διὰ τὰς οἰκιακὰς ἀνάγκας. Τὸ αὐτὸ δυσῶδες καὶ στυγνὸν ὕδωρ μεταχειρίζονται πρὸς κατασκευὴν τοῦ μηλίτου (cidre). Ἐὰν τυχὸν ἔχουσιν εἰς τὴν οἰκίαν των φρέαρ, τὸ ὕδωρ τοῦ φρέατος ἐκεῖνου δὲν εἶνε παντάπασιν καλλιτέρας ποιότητος ἀπὸ τὸ τοῦ τέλματος, δι-

ὅτι εἶνε μεμολυσμένος ἐκ τῶν ἀποσταλαγμάτων τῆς κόπρου, ἅτινα ἀπορροφᾷ ἡ γῆ πρὸς αἶσχος δὲ τῆς υγιεινῆς τὰ ζῶα τὰ συνειθισμένα νὰ πίνωσι τὸ δυσῶδες αὐτὸ ποτὸν, προτιμῶσιν αὐτὸ ἀπὸ τὸ διακυγέστερον ὕδωρ· ἱκανοποιεῖται ὁμοῦ ἀρκούντως ἡ υγιεινὴ ἐξ ἄλλου μέρους, διότι τὰ ζῶα τὰ συνειθισμένα νὰ πίνωσι διακυγὲς ὕδωρ, ἀρνοῦνται ἐπιμόνως ἐπὶ μίαν καὶ δύο ἡμέρας νὰ καταπαύσωσι τὴν δίψαν των εἰς τὰ μiasματικά ἐκεῖνα τέλματα. Πόσον ἐπιβλητικὸς καὶ ἰδιότροπος δεσπότης εἶνε ἡ συνήθεια!

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς οἰκίας εἶνε ἐπίσης νοσῶδες ὡς καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Τὰ οἰκηματὰ των οἱ χωρικοὶ συνήθως κτίζουσιν ἐντὸς κοιλάδων, ὅπως εὐκολώτερον συνάξωσι τὰ ὕδατα τῆς βροχῆς, ἐπομένως εἶνε ὑγρὰ, καὶ τοῦτο ἐξηγεῖ διατί τόσο συχνὰ ἀπαντᾷ τις ρευματιῶντας εἰς τοὺς ἀγρούς. Καθ' ἀναφῆσιν ὁ κ. Arnould, ὑφηγητῆς τῆς Ἰατρικῆς Σχολῆς τῆς Lille, ἐν τῷ τοσοῦτον διδακτικῷ καὶ τελείῳ συγγράμματι του περὶ υγιεινῆς, «Nouveaux éléments d'hygiène» (Νέα στοιχεῖα υγιεινῆς), ὁ χωρικός ἀποφεύγει τὰς θύρας καὶ τὰ παράθυρα, ὅπως οἰκονομήσῃ τὸν φόρον αὐτῶν, κατοικεῖ τὸ ἰσόγειον ὡς προχειρότερον πρῶτον, δεύτερον διότι δύναται εὐκολώτερον νὰ ἐπιτηρῇ τὰ πάντα, καὶ τέλος διότι τὸ ἀνόγειον ὡς στεγνότερον εἶνε καταλληλότερον πρὸς διατήρησιν τῶν σπόρων. Δὲν φροντίζει νὰ ἔχῃ χωριστὸν τὸ δωμάτιον τοῦ ὕπνου· εἰς τὸ αὐτὸ δωμάτιον, μαγειρεύει, τρώγει, καὶ κοιμᾶται. Ὁ σωρὸς τῆς κόπρου εὐρίσκειται ὑπὸ τὰ παράθυρά του, πλησίον δὲ τοῦ τοίχου ῥέει ἀδιακόπως ρυάκιον οὖρων. Ὁ σωρὸς αὐτὸς τῆς κόπρου εἶνε ἐστία κινδυνωδεστάτων ἀναθυμιάσεων, εἶνε καταθόρα ἀνοικτὴ, ἥτις διαδίδει τὰ σπέρματα κινδυνωδεστάτων ἀσθενειῶν. Ἐὰν ζῶντι ἀποθάνῃ ἀπὸ μiasματικὴν νόσον ῥίπτουσι τὸ πτώμα του ἐπὶ τοῦ σωροῦ ἐκεῖνου, Ἐὰν τις ἐκ τῶν τῆς οἰκίας προσβληθῇ ὑπὸ μiasματικῆς νόσου, καὶ πάλιν ἐκεῖ ῥίπτουσι τὰ περιττώματα αὐτοῦ. Ἰδοὺ διατί αἱ ἐπιδημιαὶ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ εἶνε τόσο συχνὰ θανατηφόροι εἰς τὰ μικρὰ χωρία. Οἱ ἀναγνώσταί μας γνωρίζουσιν ὅτι τὰ μiasματικά σπέρματα τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἔγκεινται ἐντὸς τοῦ διαχωρήματος τοῦ ἀσθενοῦς, ἐπενεργοῦσι δὲ πρὸ πάντων τὰ σπέρματα αὐτὰ ὅταν εἰσδύουσι ἐντὸς τῶν πηγῶν διὰ τῆς ἀποστάξεως τῶν περιττωμάτων. Ἐπενεργοῦσι πρὸ πάντων ὅταν τὰ καταπίνουσι διὰ τοῦ ὕδατος τοῦ μολυνθέντος ὑπὸ τῶν περιττωμάτων τούτων.

Εἶνε γνωστὸν ἐπίσης, ὅτι καὶ μόνῃ ἡ εἰσπνοὴ καὶ ὄσφρησις τῆς ἀποφορᾶς τῶν διαχωρημάτων δύναται νὰ ἀναπτύξῃ τὴν ἀσθενειαν. Ἐὰν εἰς τὴν οἰκίαν χωρικοῦ ὑπάρχῃ ἀσθενὴς τυφιδῶν, τὰ διαχωρήματα ἐκεῖνου θέλουσιν εἶσθαι τὸ κύριον αἴτιον, τὸ ὁποῖον θὰ μεταδώσῃ τὸ μiasμα εἰς τὴν οἰκογένειαν ἅπασαν καὶ τὴν συνοικίαν, διὰ τῶν

ἐκπεμπομένων ἀπ' αὐτῶν δυσιδῶν ἀναθυμιάσεων καὶ τῶν μεμολυσμένων ποσίμων ὑδάτων, εἴτε πινομένων καθαρῶν, εἴτε μεμιγμένων διὰ γάλακτος, ὅπως συνέβη ἐν Ἀγγλίᾳ, ὅπου ὅλη ἡ πελατεία γαλακτοπώλιδος προσεβλήθη ὑπὸ τυφροειδοῦς πυρετοῦ.

Ἡ οἰκτραὶ αὕτη παραμέλησις ὄλων τῶν ὄρων τῆς ὑγιεινῆς καταπολεμεῖται ἀναντιρρήτως ὑπὸ τῆς σωτηρίου ἐπιβροῆς τοῦ καθαρῦ ἀέρος τῆς ἐξοχῆς, ὅστις ἔνεκεν τῆς μεγάλης ποσότητος αὐτοῦ δυσκόλως μολύνεται, καὶ ἐκ τοῦ εἶδους τοῦ βίου τῶν ἀγροτῶν, οἵτινες μένουσι μόνον τὴν νύκτα ἐντὸς τῶν νοστροῶν οἰκημάτων των, ἐργάζονται δὲ καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἀναπνέοντες τὴν ζωογόνον ἀτμοσφαῖραν τῶν ἀγροῶν, ἐπομένως δὲ δὲν ὑπόκεινται ὡς οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων εἰς ἀένναον νευρικήν ἐξέγερσιν. Καὶ ἐν τούτοις μὲ ὅλην τὴν ἀντηράν του ὑγείαν, ὅταν ἡ νόσος προσβάλλῃ τὸν ὀργανισμόν τοῦ ἀγρότου, τὸν καταβάλλει εὐκόλως, καὶ μὲ ὅλην του τὴν εὐρωστίαν δὲν ἀντέχει εἰς τὴν νόσον, καταβάλλεται δὲ ἔτι μᾶλλον εὐκολώτερον, ἐὰν ἔνεκεν οἰκονομικῶν δυσχερειῶν ἦτο ἤδη προσβεβλημένος τὸ νευρικόν του σύστημα. Ὁ δυσώδης χώρος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἶναι ἠναγκασμένος νὰ περιορισθῇ, εἶνε ὁ μέγιστος ἐχθρὸς του ἐν περιπτώσει δεινῆς ἀσθενείας, διότι τότε εὐρίσκειται ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους, εἰς οὓς εὐρίσκειται ὁ κάτοικος τῶν πόλεων, περιορίζεται ἐντὸς στενοῦ χώρου, ὅστις εἶναι πλήρης περιττωμάτων ἐν ἀποσυνθέσει, ἐν ἐνὶ λόγῳ εὐρίσκειται ἐν τῷ μέσῳ συσσωρευόμενος νοσοδῶν στοιχείων, ὁπόθεν ὅλαι αἱ νόσοι προσλαμβάνουσι γαρυκτῆρα ὀξύν, κινδυνώδη, μολυσματικόν. Συννηνωμένα ὅλα ὁμοῦ τὰ δέληρια αὐτὰ αἴτια, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν τρομερὰν νόσον, τὴν καλουμένην *τύφος τῶν στρατευμάτων* (*typhus d'armées*), τὸν ἐξανθηματικὸν τύφον. Παρομοίαν περίπτωσιν παρετήρησαμεν ἐσχάτως εἰς τινὰ ἀγροτικὴν ἔπαυλιν τοῦ *Vexin*. Ἐὰν δὲ κατὰ κακὴν τύχην νόσος τοιαύτη ἐνδηρήσῃ εἰς τι χωρίον, τὸ ἔδαφος τὸ ὑγραίνόμενον ἐκ τοῦ μiasματικοῦ σπέρματος, τὸ ἀπορροφᾷ, καὶ ἐπὶ δύο ἢ τρία κατὰ συνέχειαν ἔτη ἡ νόσος ἀναφαίνεται δι' ἐπανειλημένων εἰσβολῶν. Αἱ εἰσβολαὶ αὗται ἐπέρχονται πρὸ πάντων τὸ θέρος, καθ' ἣν ἐποχὴν οἱ καύσωνες ἀποξηραίνουσι τὰ τέλματα, τοὺς βύκκας, ἐπισπεύδοντες τὴν σῆψιν· φθάνει δὲ εἰς τὸ ἔπακρον ἡ ἐπιδημία τῆς νόσου, ὅταν αἱ πρῶται βροχαὶ ἀνακινώσιν πάντα τὰ ἀπεξηραμένα ἐκείνα περιττώματα. Ὁ γεωργὸς κατάκοπος κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀπὸ τὰς ἐργασίας τῆς συγκομιδῆς, εἶνε προδιατεθειμένος νὰ προσβληθῇ ἀπὸ τὴν μiasματικὴν νόσον. Ὄθεν ὁ βίος ἐν τοῖς ἀγροῖς δὲν εἶνε ἄμοιρος κινδύνων. Οἱ κίνδυνοι οὗτοι δύναται νὰ προληφθῶσι, ἐὰν ληφθῶσι μέτρα κατάλληλα καὶ πρακτικά. Εἰς τὴν ἐξοχὴν ὁ ἄνθρωπος δύναται ὁ ἴδιος νὰ ἐπανορθώσῃ τὰ σφάλματα τὰ

προερχόμενα ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐνῶ ὁ κάτοικος τῶν πόλεων ἀναγκάζεται νὰ παλαίῃ ἀδικιόπως κατὰ τῆς συμπεκνώσεως, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας διάγει, χωρὶς ποτὲ νὰ ἐλπίσῃ, ὅτι δύναται νὰ κατορθώσῃ νὰ ζήσῃ εἰς ὠκεανὸν καθαρῦ ἀέρος. Ἐὰν ὁ ἀστὸς ἠδύνατο, ἐὰν ὁ χωρικός ἤθελεν! Ἀλλὰ τὸ νὰ θελήσῃ τις εἶναι εὐκολώτερον, παρὰ νὰ δύναται.

O fortunatus nimium sua si bona norint Agricolas!

Πόσον εὐτυχέστεροι θὰ ἦσαν οἱ γεωργοί, ἐὰν δὲν ἐπανεπαύοντο εἰς μόνια τὰ εὐεργετήματα, ἅτινα τοῖς ἐπιδαφιλεύει ἡ φύσις, ἐδίδον δὲ περισσοτέρην προσοχὴν εἰς τὰ στοιχειωδέστερα παραγγέλματα τῆς ὑγιεινῆς.

Πρῶτον ἀνάγκη ἀπόλυτος ὑπάρχει, ν' ἀπομακρύνωσι ἐκ τῶν οἰκημάτων των τὰς κότρινες τὰς ὁποίας συνάζουσι ἐκ τῶν βουστασίων. Ἐντὸς τῶν σταύλων αἱ κόπροι δὲν ἔρχονται εἰς συνάφειαν μὲ τὴν ἀτμοσφαῖραν, ἐπομένως δὲν ἀναθροάζουσιν, ὡς δύναται τις νὰ διαχῆ ἀφόβως ἐν τῇ θερμῇ ἀτμοσφαίρᾳ τῶν σταύλων (βουστασίων). ἄλλ' ἅμα ἡ κοπρία εὐρίσκειται ἐκτεθειμένη εἰς τὸ ὑπαιθρον, καθίσταται ἐστία μολύσματος. Ἀνάγκη νὰ κατασκευάζωνται καταθόρακι τῶν οὐρῶν, καθαρὸι καὶ στεγνοὶ ἀπόπατοι, ὅπως μὴ μολύνωνται αἱ ὑπὸ τὴν γῆν πηγαὶ τῶν ὑδάτων· πρέπει νὰ διανέκωνται ἀφθόνως τὰ ὕδατα εἰς τοὺς ἀγρούς, ἵνα καταργηθῶσι τὰ τέλματα, αἱ δυσώδεις αὗται καταθόρακι τοῦ βορβοροῦ. Νὰ κατορθώτῃται εἰς μέγα βάθος τὰ πτώματά τῶν ζώων. Νὰ τηρῶνται καθαροὶ οἱ σταύλοι ἐντὸς τῶν ὁποίων συνήθως ἀφίνουσι νὰ λιμνάζουν τὰ οὔρα. Τὰ ζῶα δὲν εἶναι φύσει ρυπαρά. Αὐτοὶ οἱ χοῖροι, οἵτινες ἀδίως χαιρουσι τὴν φήμην αὐτῶν, ὅταν ἔλθωσι εὐρύχωρον χωρὸν εἰς θν νὰ δικτιῶνται, οὐδέποτε ρυπαίνουσι τὸ μέρος εἰς ὃ κατακλίνονται. Ἐχουσι ἀνάγκην εὐρυχωρίας καὶ τὰ ζῶα, ὅπως οἱ ἄνθρωποι.

Πηγὴ μολυσματικῆ πολλῶν χωρίων εἶνε ἡ συσσωρευσις τῶν ἀπορριμάτων τῶν πόλεων εἰς τοὺς ἀγρούς. Οἱ σωροὶ τῶν ἀκαθαρσιῶν καὶ τῶν βιολίων, ἐκτεθειμένοι ἐν ὑπαίθρῳ, μολύνουσι τὴν ἀτμοσφαῖραν διὰ τῶν ἀναθυμιάσεών των. Τὰ θησιμαῖα, τὰ ἀποθέματα τῶν ἀποπάτων εἶνε ἐπίσης βλαβερά· μολύνουσι τὸν ἀέρα καὶ τὰς γεινναζούσας πηγὰς τῶν ὑδάτων. Κατ' εὐτυχίαν αἱ ἐστίαὶ αὗται τῆς ρυπαρότητος, τῆς δυσωδίας καὶ τῆς νόσου ἐξαφανίζονται ὁλοῦν. Αἱ πόλεις εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ μολύνουσι τοὺς ἀγρούς διὰ τῶν ἀπορριμάτων αὐτῶν. Ἀνεὶ ν' ἀφίνουσι αὐτὰ νὰ σήπωνται ἐν ὑπαίθρῳ, τὰ διευθύνουσι δι' ὑπονόμων καὶ ὀχετῶν ὑπὸ τὴν γῆν, καὶ τὴν καθιστῶσιν εὐφορωτέρην πολὺ ταχύτερον δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου, παρὰ ἐὰν ἔμενον ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς. Ἡ καῦσις τῶν ἀπορριμάτων αὐτῶν ἐνεργεῖται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ ἐντελής ἐντὸς τῆς γῆς. Ἡ γῆ παχύνεται ἐξ αὐτῶν, διότι ὁ ἀήρ δὲν τῇ ἀμφισβητεῖ καὶ τὰ στοιχεῖα ἅτινα παράγουσι

πλοῦτον μὲν δι' αὐτὴν, διὰ τὸν ἀέρα δὲ τὸ μύλυσμα. Ὡστε οὕτω τὰ πάντα θὰ τακτοποιηθῶσι εἰς τὸ ἕξῃς. Ἡδὴ ἐν Ἀγγλίᾳ ἑκατοστῦες ἐπαύλεων (Sewage Farms) καίουσι τὰς ἀκαθαρσίας τῶν γειτονικῶν πόλεων, πρὸς μεγίστην εὐτυχίαν πάντων τῶν ἐνδιαφερομένων.

Ἡ δίαιτα τῶν χωρικῶν διαφέρει μεγάλως τῆς τῶν ἀστῶν. Αὕτη σύγκειται πρὸ πάντων ἐκ φυτικῶν καὶ λιπαρῶν οὐσιῶν, λίαν δυσπέπτων ἄλλ' ἡ δραστηρία ἐργασία ἐν ὑπαίθρῳ ἐπιτρέπει εἰς τοὺς ἀγρότας τὴν ἐξζυγολοῦσθαι τῆς δυσπέπτου καὶ βαρείας αὐτῆς τροφῆς καὶ εἶναι ἐπαρκεστάτη πρὸς διατροφήν αὐτῶν. Αἱ λιπαραὶ οὐσίαι, ὡς τὸ χοίρειον λίπος ὑπὸ τοιοῦτους μόνον ὄρους δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ ἐν μέρει τὸ κρέας ἐν τῇ διατροφῇ τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ καθηγητὴς Fonsagrives ἀναφέρει ἐν τῷ σπουδαίῳ συγγράμματί του, τὸ ὁποῖον κατέστη κλασικὸν διὰ τῶν τριῶν ἐπαναλειφθεισῶν ἐκδόσεών του, ὅτι αἱ λιπαραὶ οὐσίαι εἶνε τὰ κύρια στοιχεῖα τῆς ζωϊκῆς θερμότητος, ἥτις εἶνε ἀναγκαῖα πρὸς συντήρησιν τοῦ ἀνθρώπου. Ἐὰν ταῦτα ἐκλείψωσι, τὸ δέξυγόνον ἐξ ἀνάγκης ἀναφλέγει τοὺς ζωϊκοὺς ἴστους τοῦ ἀνθρώπου καὶ κατακαίει τοὺς μῦς του. Αἱ λιπαραὶ οὐσίαι ὅθεν εἶνε ὠφελιμώταται ὡς τροφὴ ἔχει μόνον διὰ τοὺς ὑγιεῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάσχοντας ἀπὸ μαρασμῶν, δηλ. ἀπὸ νόσους ἀδυναμίας (affections consomptives). Ἔνεκα τούτου ἡ λιπαρὰ τροφὴ, ἥτις χωνεύεται τόσον εὐκόλως εἰς τὴν ἐξοχίαν, συχνάκις προλαμβάνει τὴν ἀναπτυσσομένην φθίσιν τῶν ἀγροστῶν. Αἱ φυτικαὶ οὐσίαι εἶνε ἐπίσης θρεπτικαὶ καὶ εἶναι γνωστὸν ὅτι αὕτη εἶνε ἡ μόνη τροφὴ τῶν Τραππιστῶν μοναχῶν. Ἄλλ' ὅτι εἶνε ὠφέλιμον εἰς ἀνθρώπους καταγινομένους ἀενάως εἰς ἐπίπονα ἔργα, δὲν εἶνε ἐπίσης ὠφέλιμον καὶ εἰς τὰς γυναῖκας, αἱ ὁποῖαι εἶνε ἠναγκασμένοι νὰ μένωσι καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡμέραν ἐντὸς νοσοδῶν οἰκημάτων, καταγινομένοι εἰς οἰκιακὰ ἔργα. Ὁ κατάλειστος καὶ καθεστηκὼς αὐτῶν βίος ταῖς ἀφαιρεῖ τὴν ὄρεξιν καὶ δὲν βοηθεῖ τὴν χώνευσιν τῆς βαρείας καὶ υπερβολικῆς τροφῆς τῶν χωρικῶν. Ἐχουσιν ἀνάγκην μετρίας ἀλλὰ θρεπτικῆς καὶ εὐπέπτου τροφῆς, ὡς τὸ γάλα, τὰ ὠά, τὸ κρέας, τὸν οἶνον. Δυστυχῶς οἱ χωρικοὶ εἶνε καθ' ὑπερβολὴν οἰκονόμοι καὶ συχνάκις φιλάργυροι, ὥστε ἤθελεν εἶσθαι δυσκολώτατον νὰ τοῖς δώσῃ τις νὰ ἐννοήσωσιν, ὅτι αἱ γυναῖκες τῶν ἔχουσιν ἀνάγκην περιποιήσεών τινων. Καὶ ἐν τούτοις γεγονότα καταπληκτικὰ ἀποδεικνύουσιν τοῦτο. Κατ' ἕτος μεταβαίω εἰς τὰ χωρία, ὅπου διέρχομαι ἡμέρας τινὰς μεταξὺ τῶν χωρικῶν, καὶ μένω ἐκπληκτος βλέπων γύρω μου γυναῖκας ἀδυνατούς, δυσπεπτικὰς, νευροπαθεῖς, λυμφοαδικὰς καὶ χοιραδικὰς. Ἐκείναι μεταδίδουσι κληρονομικῶς τὸ σπέρμα τῆς ἐκνοθεύσεως τῆς φυλῆς εἰς ἰσχὰ καὶ ῥαχτικὰ τέκνα, φθισιῶντα ὄντα, τὰ ὁποῖα συντείνουσιν εἰς τὴν αὐξήσιν τῆς

θησιμότητος τῶν νηπίων εἰς τὰς ἐξοχὰς.

Ταῦτα εἶνε τὰ κυριώτερα ζητήματα τὰ ὁποῖα ἀνάγκη νὰ λυθῶσιν, ὅπως ἀποδοθῇ ἡ εὐρωστία εἰς τοὺς χωρικοὺς μας. Τὰ ζητήματα τὰ ἀναγόμενα εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ὑγιεινῆς τῶν πόλεων ὡς πολὺ περιπλοκώτερα, δύναται νὰ εὔρη τις ἐκτεθειμένα εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ κ. Arnould καὶ τὸ ἐλυκυστικὸν σύγγραμμα τοῦ κ. Proust, τὸ ὁποῖον ἔτυχε μεγίστης ἐπιδοκιμασίας παρὰ τῷ κοινῷ καὶ εὐρίσκεται εἰς τὴν δευτέραν αὐτοῦ ἐκδόσιν.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν θὰ κάμωμεν λόγον εἰμὴ περὶ τοῦ ζητήματος τῶν Κοιμητηρίων. Πρὸ πολλοῦ οἱ νεκροὶ ἐμβάλλουσι τοὺς ζῶντας εἰς σοβαρὰς σκέψεις. Μεθ' ὅλην τὸν σεβασμὸν, τὸν ὁποῖον αἰσθανόμεθα πρὸς τοὺς προγόνους μας, συχνάκις μετὰ λύπης βλέπομεν ὅτι καταλαμβάνουσιν οὐτοι τοσοῦτον χώρον ἐκτεθειμένον εἰς τὸν Ἥλιον, ὅστις οὔτε φωτίζει οὔτε θερμαίνει πλέον αὐτοὺς, ἐπομένως τοῖς εἶνε ὅλως περιττός.

Εἰς Παρισίους πλείστοι δημοτικοὶ ἄρχοντες φρονοῦσιν, ὅτι οἱ νεκροὶ ὑπερεπλήσαν καὶ ἐπομένως πρέπει νὰ τοὺς ἀπομακρύνωμεν ὅσον τὸ δυνατόν περισσώτερον τῆς πρωτεύουσῆς. Τινὲς ἐξ αὐτῶν, πρὸς ὑποστήριξιν τῶν ἰσχυρισμῶν των, αἵτινες εἶνε καθαρῶς οἰκονομολογικοὶ, στηρίζονται εἰς τὴν κοινῶς διαδεδομένην γνώμην ὅτι τὰ κοιμητήρια εἰσὶν ἐστία μόλυσμάτων. Ὁμολογοῦμεν εὐλικρινῶς ὅτι μέχρι τοῦδε εἰχομεν τὴν αὐτὴν μετὰ τῶν δημοτικῶν ἀρχόντων γνώμην, ἀλλ' ἐπίσης καὶ εὐλικρινῶς ὁμολογοῦμεν ὅτι ἔχομεν ἀντίθετον γνώμην, ἀφοῦ ἀνεγνώσαμεν τὴν σαφῆ ἔκθεσιν, ἣν ἐπέδωκε τῷ Ὑπουργῷ τῆς Ἀστυνομίας τοῦ Σηκουάνα ὁ κύριος du Mesnil, ἱατρὸς τοῦ ἐθνικοῦ ἀσύλου ἐν Vincennes, ἐν ὀνόματι τῆς ἐφορείας ἐπὶ τῆς καθαρότητος τῶν κοιμητηρίων. Ὁ κ. du Mesnil ἀποδεικνύει δι' ἐπιχειρημάτων καὶ πραγμάτων ἀκριβεστάτων, ὅτι κοιμητήριον ἐπιρροῶς περιποιημένον, εἶνε ὀλιγώτερον νοσώδες ἀπὸ ἀγρὸν κοπριζόμενον διὰ τῆς κόπρου τῶν ζώων. Ἡ προσομοίωσις αὕτη δὲν εἶνε παντελῶς ποιητικὴ, ἐν τούτοις καὶ αὐτὰ τὰ ἱερὰ βιβλία τὴν ὑπεστήριζον πολὺ πρὶν ἀποδειχθῆ τοῦτο ἐπιστημονικῶς. Τὸ νεκρὸν σῶμα καθίσταται σωρὸς ζωϊκῶν ὑλῶν, αἵτινες ἀναφλέγονται ἐντὸς τῆς γῆς ὡς καὶ πάντα τὰ ἄλλα ὀργανικὰ περιττώματα. Περὶ τῆς μυστηριώδους καὶ δηλητηριώδους ἀποσυνθέσεως τῶν πτωμάτων, δὲν γίνεται πλέον μυστία. Τοῦτο εἶνε ἀντικείμενον τῶν χημικῶν ἀναλύσεων.

Εἰς τὸ ζήτημα τῶν Κοιμητηρίων πρέπει νὰ μὴ συγχέωμεν τὸν ἐνταφιασμὸν ὑπὸ τὴν γῆν μετὰ τοῦ ἐνταφιασμῶ ἐντὸς ὑπογείων δωματίων (caveau), δηλαδὴ ἐντὸς χώρου περιπεφραγμένου, ὅπου τὰ πτώματα σήπονται ἀναπτύσσοντα δηλητηριώδη ἀέρια, ἅτινα δὲν δύναται ν' ἀναφλεθῶσιν ἐκεῖ. Ἄλλοτε ὅτε ἐνσταφιάζον τοὺς νεκροὺς ἐντὸς τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ οἱ νεκροθάπται εἰσέρχοντο

ἐν τοῖς ὑπογείοις ἐκείνοις δωματίοις, συνέβαινον πολλάκις περιπτώσεις ἀσφυξίας, ὅποια συμβαίνουσι συχνάκις ἐντὸς τῶν φρεάτων καὶ ὑπονόμων. Μίαν ἐκ τῶν σοβαροτέρων περιπτώσεων τούτων ἀναφέρει ὁ Harguenot, ὁ ἐξ Avignon. Κατὰ τὸ 1774 ἐπρόκειτο νὰ ἐνταφιάσῃ μοναχὸν τινα ἐντὸς μιᾶς ἐκκλησίας τῆς πόλεως ἐκείνης. Τρεῖς ἄνδρες ὁ εἶς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἔπαθον ἐξ ἀσφυξίας ἐνῶ κατέβαινον ἐν τῷ ὑπογείῳ κοιμητηρίῳ, δύο δὲ ἄλλοι ἐσώθησαν ἀπὸ ἀφροντον θάνατον, διότι εἶχον λάβει ἐκ τῶν προτέρων τὸ μέτρον νὰ δεθῶσι διὰ σχοινίου. ὥστε ἅμα ἔπεσον λιπόθυμοι, τοῦ ἀνέστειρον καὶ μετὰ πολλοῦ κόπου ἠδυνήθησαν νὰ τοὺς ἐπαναφέρωσιν εἰς τὴν ζωὴν. Τὰ γεγονότα αὐτὰ δὲν ἀποδεικνύουσι τὸ βλαβερὸν τῶν σημερινῶν κοιμητηρίων. Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ἄλλοτε τὰ κοιμητήρια δὲν ἦσαν ἄμεμπτα. Κατὰ τὸ 1764 ὁ Navier, ἱατρός ἐν Champagne, ἔγραψεν: «Ὁσάκις οἱ νεκροθάπται, σκάθισοντες λάκκον, εὗρισκον κατὰ τύχην σῶμα ἡμιστεπὸς, τὸ ἀπέστειρον ἐκ τῆς γῆς, ὅπου ἦτο τεταμμένον, διὰ ν' ἀπαλλοχθῶσι τοῦ κόπου νὰ πληρώσωσιν ἐκ νέου τὸν λάκκον καὶ ἀνασκάψωσιν ἕτερον, τὸ ἔρριπτον ἐντὸς τῆς ὁστεοθήκης καλύπτοντες αὐτὸ μὲ τὰ ἀπεξηραμμένα ὄσθα, ὅπως ἀποκρύψωσι τὴν ἐπιβουλὴν τῶν, συχνάκις μάλιστα, μετὰ φρίκης τὸ ἀναφέρομεν, οἱ κύνας εὗρισκον ἐκεῖ πῶς νὰ κορέσωσι τὴν ἀδραγαίαν των». Ὁ Cadet de Vaux, κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν διηγεῖται, ὅτι εἰς τὰ πέριξ τοῦ κοιμητηρίου τῶν Innocens, ἐντὸς τῶν ὑπογείων τῶν γειτονικῶν οἰκιῶν, τὰ φῶτα ἐσβύνοντο, διότι τὰ ὑπόγεια αὐτὰ ἦσαν πεπληρωμένα ἀπὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ προσερχόμενον ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν πτωμάτων. Ἄλλ' ὅλα αὐτὰ εἶνε ἱστορίαι ἀπρηξιωμένα. Σήμερον τὰ Κοιμητήρια εὗρισκονται ὑπὸ τὴν αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν τῆς Ἀστυνομίας. Ὁ κύριος du Mesnil, εἰς τὸ σπουδαῖον καὶ ἀνεξόλητον σύγγραμμάτου μᾶς ἀποδεικνύει, ὅτι δὲν εἶνε δυνατὸν τὰ κοιμητήρια νὰ εἶνε πρόξενα οὐδεμιᾶς βλάβης. Ὁ κύριος Schutzenberger, καθηγητῆς ἐν τῷ Κολλεγίῳ τῆς Γαλλίας, ἀνέλυσε τὸ χῶμα τοῦ κοινοταφίου τοῦ Κοιμητηρίου τοῦ Jury. Ἐκ τῶν λεπτομερῶν δ' αὐτοῦ ἐξετάσεως ἀπεδείχθη, ὅτι μετὰ παρέλευσιν πέντε ἐτῶν, ἔδαφος ἐντὸς τοῦ ὁποίου εἰσδύει μέτριος ἀτμοσφαιρικός ἀήρ, καίει τὰ τεταμμένα ἐντὸς αὐτοῦ πτώματα ἐντελῶς ἐπομένως ἡ γῆ δὲν δύναται νὰ ὑγρανθῇ ἀπὸ τὰς ὀργανικὰς οὐσίας, καθ' ὃν τρόπον γίνονται τὴν σήμερον οἱ ἐνταφιασμοί.—Ἡ ἀναφλέξις ἐνεργεῖται ἐντὸς τῆς γῆς, χωρὶς νὰ ἐξέρχεται οὐδὲ τὸ ἐλάχιστον δηλητηριώδες ἀέριον εἰς τὴν ἀτμοσφαιραν. Ὁ κ. Schutzenberger ἤντησεν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα ὑπεράνω τοῦ κοιμητηρίου τοῦ Montparnasse, εἰς ὕψος ἀπὸ 40 — 80 ἑκατοσόμετρα ἐπὶ παλαιῶν καὶ νέων τάφων. Εἰς οὐδεμίαν περιπτώσιν εὔρε τὸ ἐλάχιστον ἕγνος θειώδους ὑδρογόνου (hydrogène sulfuré), ἀμμωνίαν, ἢ ὀξει-

διον τοῦ ἀνθρακός (oxyde de carbone). Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ, τὸ κύριον προϊόν τῆς ἀναφλέξεως, τὸ ποσὸν αὐτοῦ εἶνε ἀναλόγως τοῦ βάρους ἐλάττου τάφου. Εἰς τὸ κοιμητήριον τῶν νοσοκομείων, εὗρον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους 1[10 ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐπὶ 100 ἀέρος· εἰς βάθος 80 ἑκατοστομέτρων εὗρον 12 60[0. Εἰς ὅλα τὰ πειράματα ἡ ποσότης τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἀνεπλήρου πάντοτε τὴν ποσότητα τοῦ ὀξυγόνου, δηλαδὴ ἐπὶ 100 ποσότητος ἀέρος εὗρισκον πάντοτε 80 ποσότητα ἄζωτου, καὶ 20 ποσότητα προερχομένην ἐν συνόλῳ ἀπὸ τοῦ ὀξυγόνου καὶ τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι κατὰ τοὺς ὑπὸ τὴν γῆν ἐνταφιασμούς, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ παράγεται ἐκ τῆς βραδείας καύσεως τῶν πτωμάτων καὶ ἔχι ἐκ τῆς ζυμώσεως.

Τὰ ἀναλυτικὰ αὐτὰ πειράματα δὲν ἦσαν ἐπαρκῆ, ὅπως ἐπιβεβαιώσωσι τὸ καθαρὸν τοῦ ἀέρος τῶν κοιμητηρίων. Ἐπρεπεν ἐπίσης νὰ ἐξετάσωσιν, ἐὰν περιέχῃ ὁ ἀήρ αὐτὸς σπέρματα βλαπτικά. Τοῦτο ἐξήτασεν ὁ κύριος Miquet, μετεωρολόγος ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ τοῦ Mont-Souris. Ἐκ τῶν ἐπιτυχῶν αὐτοῦ ἐρευνῶν ἐξάγεται, ὅτι ὁ ἀήρ τοῦ Κοιμητηρίου Montparnasse περιέχει ἴσην ποσότητα εὐρώτος (moissisure) μὲ τὴν τοῦ ἄλλου τοῦ Mont-Souris. Ὅταν ὁ καιρὸς εἶνε ὠραῖος καὶ ξηρὸς, ὀλιγώτερα βακτηρίδια ὑπάρχουσι (bactéries) ἐντὸς τοῦ κοιμητηρίου παρὰ εἰς τὰς ὁδοὺς τῶν Παρισίων, θὰ ἦσαν δὲ πολὺ ὀλιγώτερα ἐν τοῖς κοιμητηρίοις ἐὰν οἱ νεκροθάπται ἐπάτιζον καὶ ἐκάλυπτον διὰ χλόης τὴν γῆν τὴν ὁποίαν ἀνασκάπτουσι. Δι' αὐτοῦ τοῦ τρόπου ἤθελον ἐμποδίσει αὐτὰ νὰ ἀποξηραίνωνται καὶ νὰ διασκορπίζωνται διὰ τῶν ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων τοῦ ἀέρος. Ὅπως δὴποτε τὰ βακτηρίδια ταῦτα δὲν εἶνε πολὺ ἐπικίνδυνα· διότι, εἰσδύοντα κατὰ μυριάδας εἰς τὸ αἷμα τῶν ὕγιων ζώων, δὲν προκαλοῦσι τὴν παραμικρὰν παθολογικὴν διατάραξιν. Διὰ νὰ ἐπικυρώσῃ τὰς ἐρεῖνας αὐτὰς ὁ κ. du Mesnil, ἔθεσε κουνέλια καὶ ὄρνιθας ἐντὸς τοῦ κοιμητηρίου Montparnasse, ἐπὶ τῶν τάφων, καὶ ἐντὸς λάκκου ἔχοντος βάρους δύο μέτρων. Τὰ ζῶα ἐκείνα ἔζησαν καὶ ἀνεπτύχθησαν θαυμασίως.

Ἐπερον ἐπίσης σπουδαιότατον ζήτημα ἐπρεπε νὰ διασαφηνισθῇ. Ἐὰν τὰ ὕδατα τῶν κοιμητηρίων καὶ τῶν περικυκλούντων αὐτὰ μερῶν μολύνονται ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν πτωμάτων. Κατὰ τὸ 1864 εἶχεν ἤδη ἐγερθῆ τὸ ζήτημα τοῦτο εἰς Βορδὼ ἕνεκα βουλευμάτος τοῦ δημάρχου, τὸ ὁποῖον ἀπηγόρευε τὴν πλύσιν τῶν ἀσπρορούχων εἰς τὸν ρύακα τοῦ ποταμοῦ Devere, διότι τὰ ὕδατα ἐκεῖνα ἐθεωροῦντο μεμολυσμένα ἐκ τῶν ἀποσταγμάτων τοῦ κοιμητηρίου τῶν καθολικῶν, ἐπειδὴ δὲ δύο πλύντριαι ἀνεφέρθησαν εἰς τὴν εἰσαγγελίαν, ὁ δὴμαρχος συνεκάλεσεν συμβούλιον τὸ ὁποῖον ἀπεφάνθη ὡς ἀκολούθως: «Τὰ ὕδατα τὰ προερχόμενα ἐκ τοῦ ὄχγου τῶν Κοιμητηρίων εἶναι ἀρκούντως

καθαρά, ὥστε τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ Devere νὰ μὴ γίνῃ πρόξενον βλάβης τῆς δημοσίας υγείας καὶ τῶν μεταχειριζομένων αὐτὸ εἰς βιοποριστικὰ ἔργα». Κατὰ τὸ 1876 τὸ δημοτικὸν συμβούλιον τῆς Γενεύης ἐπεφόρτισε τὸν **K. Brun** ν' ἀναλύσῃ τὰ ὕδατα τῶν Κοιμητηρίων τῆς πόλεως. Ἐῦρε ὅτι ἦσαν ἀρετὰ καλὰ, ἀποδείξεις δὲ τούτου ἦτον, ὅτι οἱ διαβάται καὶ οἱ ὑπάλληλοι τῶν νεκροταφείων ἔπινον τὸ ὕδωρ ἐκεῖνο ἄνευ τῆς παραμικρᾶς βλάβης. Εἰς τὸ Κοιμητήριον τοῦ **Plain Palais** τὸ ὕδωρ εἶνε τόσον εὐχάριστον εἰς τὴν πόσιν, ὥστε ὁ θυρωρὴς ἀναγκάζεται νὰ κλειδῶνῃ τὸν κἀδον, διὰ νὰ μὴ καταναλίσκωσι τὸ ὕδωρ τοῦ οἱ γείτονες. Ὁ κ. **Fleek** ἀπέδειξεν ἐπίσης ὅτι ὅλα τὰ ὕδατα τῶν κοιμητηρίων τῆς Δρέσδης εἶνε πόσιμα. Ὁ κ. **Carnot**, καθηγητὴς ἐν τῇ Ὀρυκτολογικῇ Σχολῇ, ἐδήλωσε τὰ αὐτὰ περὶ τῶν κοιμητηρίων τῶν Παρισίων. Εἰς οὐδεμίαν τῶν ἀναλύσεων αὐτῶν εὐρέθη ἔχνος ἀμμονίας. Τῶνόντι, ἡ ἐπιβλαβὴς αὕτη οὐσία δὲν ἀναλύεται ἐντὸς τῆς γῆς, ὡς τὸ ἀπέδειξαν ἐν Ἀγγλίᾳ οἱ **Hunttable, Thompson, Way** καὶ **Hales**. Τὸ ἀλκαλιόχον αὐτὸ ἄλας (**alkali**) ἐνώνεται πάρυστα μετὰ τοῦ χῶματος καὶ σχηματίζει νέον μίγμα ἐντελῶς ἀβλαβές. Ὅθεν τὰ ὑπὸ τὰ κοιμητήρια εὐρισκόμενα ὕδατα εἶνε πόσιμα, καὶ, ὅτε ἀλλοιοῦνται, τοῦτο προέρχεται ἐξ αἰτίας ὅλας ξένης τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν πτωμάτων. Περὶ τοῦ αἰσθητοῦ χάσιν, κατὰ τὸ 1859, ἡ φήμη διεδόθη ὅτι τὰ ὕδατα τῶν φρεάτων τῶν **Reeger-Cappel**, πρὸς τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπαρχίας, ἐμολύνθησαν ὑπὸ τοῦ Κοιμητηρίου. Ἐρουνῶν γενομένων, ἀπεδείχθη ὅτι ἐμολύνθησαν ταῦτα ἐκ τῶν ἀποβρίματων ζυθοποιείου. Εἰς τὸ **Menton** ὀλίγον δεῖν νὰ ὑποπέσωμεν εἰς τὴν αὐτὴν πλάνην. Κατὰ τὴν ἀνάλυσιν τοῦ ὕδατος ἐνὸς φρεάτου εὐρισκόμενον ὑπὸ τὸ κοιμητήριον, τὸ ὁποῖον ὑπέρικεται τῆς πόλεως, παρατηρήσαμεν ὅτι αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι κῆξαν μετὰ τὴν βροχὴν, κατατιμῶμεθα δὲ τὸ κοιμητήριον, ὅτε παρατηρήσαμεν ὅτι ἡ αἰτία τοῦ κακοῦ προήρχετο ὑπὸ σωροῦ ἀκαθαρσιῶν εὐρισκόμενου ἐκεῖ πλησίον. Ὅπως κατορθωθῆ νὰ γίνουσι τὰ νεκροταφεῖα εὐάερα καὶ υγιεινὰ, ἐπάναγκες εἶναι νὰ γίνῃ ἐκλογὴ καταλλήλου γηπέδου. Τὸ ἔδαφος δὲν πρέπει νὰ ἦναι πορώδες, διότι ὁ ἀὴρ τότε ἤθελεν εἰσχωρῆ εὐκόλως καὶ ἡ σήψις θὰ ἐπεσπύδετο, ἀλλ' οὔτε ἐντελῶς ἀδιάβροχον διότι τὰ ὕδατα θὰ ἔμενον στάσιμα καὶ τὰ πτώματα θὰ ἔπλεον ἐντὸς δυσώδους βρυστοῦ, τὸ ὁποῖον θὰ ἐμπόδιζε τὴν τακτικὴν πορείαν τῶν ὀργανικῶν καύσεων. Τὸ τιτανῶδες ἔδαφος εἶνε τὸ καταλληλότερον, πρὸ πάντων ὅταν αὐτὸ περιέχῃ ἔχνη τινα σιδήρου, τὸ ὁποῖον αὐξάνει τὴν ἀποξοφητικὴν δύναμιν διὰ τὴν ἀμμωνίαν. Τὰ κῆτω στρώματα τῆς γῆς ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ποτίζωνται ὀλίγον κατ' ὀλίγον καὶ τακτικὰ ὑπὸ τῆς βροχῆς. Ἐὰν τηρηθῶσιν οἱ ὅροι οὗτοι διὰ τὰ νεκροταφεῖα, τότε οἱ ζῶντες μᾶλλον θὰ ἦνε πρόξενοι

κακοῦ δι' ἑαυτοὺς, παρὰ οἱ νεκροί. Ὁ **Pettenkofer** ὑπελόγησεν, ὅτι τὰ διαχωρήματα τῶν ἀσῶν τὰ παραθέντα παρὰ 200,000 κατοίκων τοῦ Μονάχου, παράγουσι κατ' ἔτος πλείονας οὐσίας σπυρίων ἢ 50,000 πτώματα. Δυνάμεθα λοιπὸν ν' ἀρήσωμεν τοὺς νεκρούς μας ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀναπαύσεως, καὶ νὰ σκεφθῶμεν νὰ καταχῶσωμεν ἐντὸς τῆς γῆς τὰ καθημερινὰ διαχωρήματα. Ἡ γῆ καθαρίζει τὰ πάντα, κάλλιον ἀλόγη καὶ τοῦ πυρὸς, καὶ ἐὰν ἐγνωρίζωμεν νὰ ἐναποθέσωμεν ἐντὸς αὐτῆς ἐν καιρῷ εὐθέτω τὰ περιττώματα ἡμῶν τὰ ὁποῖα καταπλημύρησαν ἡμᾶς, ἠθέλωμεν ἀπαλλαγῆ ἀπὸ πάσης ἀπειλῆς μιάσματος καὶ ἀπολαμβάνει δεκαπλασίως τὴν ἀξίαν τῆς παρακαταθήκης, τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύθημεν εἰς τὴν γῆν.

ΕΚΟΥΣΙΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ

Εἶχον πολὺ γνωρίσει τὸν ποιητὴν Λουδοβίκον Μιράζ, ἄλλοτε, ἐν τῇ λατινικῇ λεγομένῃ συνοικίᾳ, ὅπου καὶ οἱ δύο ἐπρογενιατίζαμεν ἐν τινὶ γαλακτοπωλείῳ τῆς ὁδοῦ τοῦ Σηκουάνα. Τὸ γαλακτοπωλεῖον ἐκεῖνο διηθῶνετο τότε ὑπὸ γράϊας Πολωνίδος, τὴν ὁποίαν εἶχον ἡμεῖς ἐπονομάσει πριγκιπέσσαν **Τζοκολάθσκα** ἕνεκα φοβεροῦ τινος δοχεῖου πλήρους κρέμας με **τζοκολάταρ**, τὸ ὁποῖον καθ' ἑκάστην τακτικὰ ἐξέθετεν εἰς τὸ δεῖγμα τοῦ καταστήματός της. Τὸ πρόγευμα ἐκεῖ μὲ ἐστοίχιζε μόνον πενήτηκοντα λεπτὰ περιλαμβανόμενον καὶ τοῦ καφέ, οἱ δὲ μᾶλλον ἰδιότροποι ἐπλήρωνον καὶ πέντε λεπτὰ περιπλέον διὰ νὰ ἔχωσι καὶ χειρόμακτρον.

Ἐκτὸς τινῶν νέων, οἵτινες ἐδείκνυον ὅτι ἔμελλον ποτε νὰ διαπρέψωσιν, οἱ τακτικοὶ τοῦ γαλακτοπωλείου φοιτητὰ ἦσαν πτωχοὶ συμπολίται τῆς κυρίας τοῦ καταστήματος, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶχον χρηματίσει ὀπλαρχηγοὶ εἰς τὰς διαφόρους ἐπαναστάσεις τῆς Πολωνίας. Ἦτο εἷς μάλιστα, ἐπιβλητικὸς καὶ μελαγχολικὸς γέρον με λευκὸν υπογένειον, τοῦ ὁποῖου ὁ παλαιὸς καὶ με μαῦρα ἐλαϊοειδῆ σείριτικα κεκοσμημένος χιτῶν, τὰ πολύχειλα ὑψηλὰ ὑποδήματα καὶ ὁ κοχλιοειδὴς πῖλος περίστανον ὀλόκληρον **Ἰλιάδα** κακοδαίμονίας καὶ ἀηλιότητος. Οἱ λοιποὶ Πολωνοὶ προσεφέροντο πρὸς αὐτὸν μετ' ἰδιαιτέρων ἐνδείξεων σεβασμοῦ, διότι ὁ γέρον εἶχε ποτε ὑπάρξει δικτάτωρ ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας.

Ἐκεῖ εἶχον γνωρίσει καὶ παρὰξενὸν τινα φρενοβλαβῆ, ὅστις ἔζη παρὰδίδων μαθήματα γερμανικῆς καὶ ἐκήρυττεν ὅτι εἶχον ἀνοιχθῆ οἱ ὀφθαλμοὶ του εἰς τὸ φῶς τοῦ βουδισμού. Ἐπὶ τῆς ἐστίας τοῦ ἔλσενοῦ ὁμοκτιοῦ, ἐν ᾧ παρανόμως συνώκει μετὰ τινος ῥαπτρίας τῆς ἀγορᾶς τοῦ Ἁγίου Γερμανοῦ, ἀνέκειτο μεγαλοπρεπῶς ἱκανῶς ὠραῖον εἶδωλον τοῦ Ἰνδικοῦ θεοῦ Βούδα ἐκ νεφρίτου λίθου. Ὁ Βούδας εἶχεν ἀπαρασταλεύτως ἐστραμμένους τοὺς ὑπναλέους ὀφθαλμούς του πρὸς τὸν ὀμφαλὸν